

Carbasses abans de Halloween

Autor: David Espejo/Víctor Colomer

Data de publicació: 28-10-2019

“A Europa, Espanya i Catalunya, les carbasses ja es relacionaven amb el món dels morts i els esperits des de molts segles abans del Halloween americà”. En parla En David Espejo en una entrevista que li va fer En Víctor Colomer.

Un privilegiat. Barceloní, tècnic agrícola i solter, David Espejo Fraga troba en la seva feina la felicitat quasi completa. És El masover de la masia de Can Deu i enginyer tècnic agrícola. Va muntar, gràcies a Caixa Sabadell, una exposició de 70 carbasses de cinc espècies diferents, la majoria conreades per ell mateix.

Fer de pagès en horts didàctics com vinyes, arbres fruiters, cereals i altres i, a més, fer també de masover i disposar de la casa i d'horta pròpia per a consum particular és per a ell un somni fet realitat.

-Jo he viscut tota la vida a ciutat, però sempre m'ha atret la natura i el medi rural, on trobo totes les coses que realment valen la pena a la vida. Per això em sento un privilegiat.

-Halloween té el mateix origen que Tots Sants?

-Ja ho diu la paraula. Halloween és All-hallow even, o sia 'el vespre de tot el sagrat', o sia Tots Sants.

-El vincle carbassa/morts no ve dels americans?

-De cap manera. Va ser l'emigració irlandesa qui la va portar als Estats Units el segle XIX.

-Ve doncs d'aquella època?

-Ve de moltíssim abans. Ja en la cultura celta, molt abans del cristianisme, a molts llocs d'Europa es posava una flama dins un nap o una carbassa recordant els esperits dels familiars morts.

-El Jack-o-lantern dels anglosaxons?

-Sí. Segons la llegenda irlandesa el tal Jack va enganyar el dimoni. El va fer pujar a un arbre i un cop dalt va gravar una creu a l'escorça de l'arbre.

-Això el va condemnar a l'infern?

-No, això el va condemnar a vagar tota l'eternitat en els limbs com a ànima en pena. No el van voler ni al cel ni a l'infern. Però el diable, se'n va compadir i li va donar una llanterna dins una carbassa perquè, almenys, es veiés en la foscor del més enllà.

-I a la resta d'Europa?

-No només a Europa, sinó a Àfrica i Àsia, tots els fruits que poden fer de recipient d'una espelma esdevenen reservoris d'esperits.

-Vol dir que és una creença universal?

-Sí, el geni que surt de la llàntia meravellosa, conegut a tot l'Orient ve d'aquí. També els africans sempre han usat la carbassa per guardar ànimes i en els rituals funeraris sempre apareix la carbassa.

-I aquí?

-A Catalunya sempre s'han foradat carbasses per encabir-hi espelmes en memòria als difunts.

-La nit de Tots Sants?

-Efectivament. De molt antic, la nit de Tots Sants es posava una flama de foc dins una carbassa, o el recipient més modern, un cànir.

-Ve d'aquí allò tan català de l'«ànima de cànir»?

-Sí, es refereix a l'ànima de l'avantpassat que es guardava en qualsevol tipus de recipient d'aigua, ja fos una carbassa o un cànir. Existeix fins i tot una cançó popular.

-Me la canta?

-No en sé la música, però la lletra diu així: «Ànima d'en cantiret, que salta i balla per la paret». Amb aquest rodolí s'espantava els nens. I si es repetia tres cops s'invocava l'esperit del difunt.

-O sia, que l'atmosfera de terror de Port Aventura i la iconografia americana de gats negres, bruixes, assassins i caps tallats, té el seu origen en els esperits dels morts de la família.

-Els fantasmes, és clar. És la nit que poden tornar a casa aquells que van morir. Per això fins i tot se'ls oferien aliments que es posaven davant la carbassa amb flama.

-Se'ls convidava a sopar.

-Sí. I si no els donaves menjar l'ànima es podia enfadar i venjar-se de la família. Per cert, un dels aliments que se'ls donava era el pa d'ànima, en castellà torta de ánima, que està fet de...

-...carbassa!

-Exactament. Els forns d'avui dia encara venen pa d'ànima per Tots Sants.

-Els nens americans que van de casa en casa demanant caramels estan evocant aquella ofrena alimentària?

-És clar. Aquells nens van disfressats com si ells fossin les ànimes. I també amenacen a fer trapelleres si no els dones menjar. Igual que les ànimes.

-Quina facilitat té vostè per lligar-ho tot!

-És així. Jo només m'he documentat una mica.

-I tot a partir de la carbassa.

-És que la carbassa és l'origen de tot. La paraula carbassa ve precisament del llatí carapaccia pel seu valor de recipient. D'aquí vénen les paraules 'cabàs' i la castellana caparazón.

-Està documentada també la carbassa mortuòria a la resta d'Espanya?

-Sí. A la Mancha hi ha pobles que, fins als anys 50, la nit de Tots Sants agafaven carbasses i carbassons i els hi posaven espelmes dins.

-Una d'aquelles tradicions assimilades al cristianisme?

-Sí. Un ritus pagà que marca el canvi d'estació. Com Nadal o Sant Joan. En aquest cas, la tardor, i que acaba integrat al cristianisme.

-Pels pagesos, l'últim producte de temporada.

-Sí, un símbol espectacular, enorme, de l'última collita abans de l'hivern.

La traca final

Entrevista publicada al Cara a Cara d'En Víctor Colomer

<http://cac.drac.com/200410/20041030.html> amb el títol "Daniel Espejo: carbasses abans de Halloween".

<https://www.curiositats.cat/la-nit-de-la-carabassa-tambe-es-una-festa-catalana/>